

Skal vi overvåge folk, der siger, at nazisterne ikke slog jøderne ihjel?

Folkeafstemning: Én af de retsakter, danskerne den 3. december skal stemme om, pålægger ifølge eksperter dansk politi at efterforske sager, der normalt ikke er ulovlige i Danmark. Heriblandt sager om lovlige ytringer og tilknytning til lovlige organisationer. Nej-partier er i oprør, mens regeringen afviser kritikken.

NOLA GRACE GAARDMAND
JESPER KONGSTAD

nola@jpp.dk
jesper.kongstad@jpp.dk

Det tyske politi forsøger at rejse en sag mod en ulovlig gruppering af tyske nynazister. Politiet har aflyttet nogle af de unge mænd, og i den forbindelse opdager de en forbindelse til en dansk nynazistisk fraktion, som tilsyneladende løbende er i kontakt med deres tyske meningsfæller på de sociale medier.

Tysk politi vil i forbindelse med retssagen mod nynazisterne gerne have den danske afdeling ransaget og beder derfor de danske myndigheder om at gennemføre efterforskningen.

Som det er i dag, vil de danske myndigheder i dette tænkte eksempel skulle afvise ransagningen, da det, i modsætning til i tysk lov, i sig selv ikke er ulovligt at være medlem af en nynazistisk gruppe.

Men stemmer danskerne ja til at afskaffe retsforbeholdet og dermed vælger Danmark ind i den såkaldte tilvalgsordning, vil de danske myndigheder fremover i udgangspunktet være forpligtet til at gennemføre ransagningen, ligesom de i en række

andre tilfælde også vil skulle gennemføre efterforsknings tiltag i sager, som normalt ikke er ulovlige i Danmark.

Det forklarer en række juraeksperter med indgående kendskab til EU-ret og de 22 nye retsakter, som i tilfælde af et ja fremover vil trumfe dansk lovgivning.

»På den ene side skal de nye regler hjælpe myndighederne ved at gøre det lettere at efterforske på tværs af grænserne. På den anden side kan de skabe visse retssikkerhedsmæssige problemer – især når det gælder retsforfølgelse i sager, som ellers normalt ikke er straffelagte i Danmark,« forklarer professor og institutleder på Juridisk Institut ved Syddansk Universitet Thomas Elholm, der forsker i EU-ret.

32 særlige forbrydelser

Mere specifikt drejer det sig om én af de 22 retsakter: Det såkaldte *direktiv om den europæiske efterforskningskendelse*.

Den giver kort sagt myndighederne i andre europæiske lande mulighed for at bede dansk politi efterforske borgere, der opholder sig i Danmark, uden – som det ellers er tilfældet i dag – først at skulle have en dansk dommer til at tage stilling til, om mistanken mod vedkom-

mende er velbegrunderet.

»Fremover skal den danske dommer sige: Det har en tysk, italiensk eller rumænsk dommer allerede vurderet, og så læner jeg mig tilbage og forlader mig på hans vurdering,« forklarer adjunkt og juraforsker på Syddansk Universitet Henning Bang Fuglsang Madsen Sørensen.

Ifølge direktivet kan udenlandske dommere som udgangspunkt kun kræve, at dansk politi foretager eksempelvis en aflytning eller overvågning af en person i Danmark, hvis den forbrydelse, det udenlandske politi efterforsker, også er strafbar i Danmark. Det er det, man kalder *kravet om dobbelt strafbarhed*: Forbrydelsen skal altså være ulovlig i begge lande.

Når danskere måske alligevel snart kan blive efterforsket for lovlige handlinger, skyldes det ifølge eksperterne den såkaldte *positivliste*. Listen består af 32 forbrydelser og hvis ét land beder et andet land om at efterforske en forbrydelse, der står på listen, skal det andet land altså gennemføre efterforskningen – ligesom det er landet, der anmoder, der bestemmer, om en given forbrydelse skal "stemples" som en positivliste-forbrydelse.

På listen fremgår forbrydelser som terrorisme og

JANEJ JANEJ

FOLKEAFSTEMNING

Torsdag den 3. december skal danskerne stemme om, hvorvidt Danmarks forbehold vedrørende EU-samarbejdet om retlige og indre anliggender skal omdannes til en såkaldt tilvalgsordning

23

DAGE TIL FOLKEAFSTEMNINGEN

menneskehandel, men også mindre klart definerede forbrydelser som »racisme og fremmedhad« og »deltagelse i en ulovlig organisation«.

Normalt lovlige ytringer

Og det er særligt de mindre tydelige forbrydelser, der vækker bekymring i forhold til danskernes retssikkerhed, mener bl.a. Thomas Elholm.

»Flere af de ting, der står på listen, er ikke klart defineret. Og det er jo det land, der udsteder ordren, der afgør, om det falder inden for listen eller ej,« siger Elholm, der dermed vurderer, at EU-samarbejdet »generelt trækker i retning af mere straf«.

»Der er ikke noget, der trækker den anden vej. De her instrumenter går i retning af, at det land, som har noget, der er strafbart, kan forpligte de andre lande til at hjælpe dem med at straffefølge. Også selv om de andre ikke synes, at det er nødvendigt at straffe den slags,« siger professoren og bakkes op af lektor på Syddansk Universitet Birgit Feldtmann, der er medlem af Advokatrådets Strafferetsudvalg.

Hun er særligt betænkelig ved nummer 17 på positivlisten: »Racisme og fremmedhad«.

»Der er jo formentlig ret forskellige opfattelser i de eu-

ropæiske lande af, hvad der udgør en fremmedfjendtlig udtalelse, der skal straffefølges. For hvad udgør racisme? Diskussionen om, hvor grænsen går, har vi jo også løbende i Danmark, og der kunne man forestille sig, at den grænse – altså hvad der er tilladt at udtale sig om i den politiske debat – kan være meget forskellig i de forskellige lande,« siger Birgit Feldtmann.

Advokatrådet, der repræsenterer 6.000 advokater i Danmark, er af samme grund kritisk over for efterforskningskendelsen, forklarer formand for strafferetsudvalget i rådet Sysette Vinding Kruse og henviser som eksempel til det tyske forbud mod offentligt at benægte Holocaust:

»Det er en udvidelse af, hvad vi plejer at hjælpe andre lande med. Normalt skal det være strafbart begge steder. Nu vil man måske kunne komme og beslaglægge en computer hos en person, der eksempelvis har sagt, at nazisterne ikke slog jøderne ihjel. Det må man ikke sige i Tyskland, men det må man godt sige i Danmark.«

Mindre bureaukrati

Men hvor Thomas Elholm og Birgit Feldtmann særligt er bekymrede for de retsetiske

3 TEORETISKE EKSEMPLER PÅ, HVORDAN EFTERFORSKNINGSKENDELSEN KAN BRUGES

Støtte til ulovlig organisation

En ung dansker er på ferie i det nordlige Spanien. Her møder han nogle lokale unge mænd, som han bliver venner med. Efter et par dage tager de ham med til en demonstration for baskisk selvstændighed.

Efter ferien rejser manden hjem til Danmark igen, men beholder kontakten til sine nye venner via Facebook.

Siden indleder det spanske politi en efterforskning mod den militante, baskiske organisation, ETA, og i den forbindelse vil politiet vide, hvilke støttere organisationen har – heriblandt nogle af deltagerne til demonstrationen.

Det spanske politi sender derfor en forespørgsel til Danmark og beder om at få

navnet bag den IP-adresse, den unge dansker bruger.

Fordi ETA er en ulovlig organisation i Spanien, skal de danske myndigheder undersøge, hvem den unge mand er, og give oplysningerne videre til det spanske politi, hvis de spanske myndigheder henviser til den såkaldte positivliste.

En hurtig ransagning i

En gruppe tyske mænd laver et røveri i Sønderjylland. Mændene smider pengene ind i deres varevogn, som også er fyldt med tyvekoster fra forskellige nye indbrud i området. Mændene kører til Tyskland for at slippe væk fra det danske politi.

En dansk dommer sender derfor en ransagningskendelse til en dommer i Berlin

for at få ransaget en adresse uden for byen, hvor det danske politi mistænker mændene for at opholde sig.

I stedet for at den tyske dommer først skal gennemgå bevismaterialet, skal dommeren som udgangspunkt læne sig op ad den danske dommers vurdering og godkende, at det tyske politi ransager adressen til brug

dilemmaer i efterforskningskendelsen, er Henning Bang Fuglsang Madsen Sørensen imidlertid positivt indstillet over for kendelsens nye beføjelser. For mens det måske kan skurre i nogles ører, at andre landes myndigheder kan fortælle danske betjente, hvad de skal efterforske, skal man ifølge lektoren huske, at det går begge veje:

»Det her handler jo også om at beskytte danskere. Hvis din lejlighed for eksempel bliver ryddet og din iPhone stjålet af nogle, der skynder sig at rejse til en adresse et eller andet sted i Berlin, er det altså en god ting, at vi ikke har unødigt meget bureaukrati. Med den nye efterforskningskendelse kan vi lynhurtigt få ransaget dernede, få beslaglagt din telefon og få den sendt tilbage til dig,« forklarer Henning Bang Fuglsang Madsen Sørensen. Her vil den tyske dommer altså skulle læne sig op ad de danske myndigheders vurdering.

Det er det, man kalder *princippet om gensidig anerkendelse*, som er hele grundlaget for samtlige 22 retsakter. Hvis en tysk eller rumænsk dommer har givet en ransagningskendelse, skal den ifølge lektoren være »lige så valid, som hvis den kom fra byretten i Aarhus«. Man stoler altså på hin-

andens retssystemer, forklarer han.

Dansk Folkepartis retsordfører, Peter Skaarup, er imidlertid dybt bekymret over, at efterforskningskendelsen kan medføre, at politiet kan aflytte og overvåge danskere og efterforske sager, som ikke er strafbare i Danmark.

»Det er helt uholdbart, at vi kan blive pålagt at give danske statsborgere sanktioner baseret på retstilstanden i eksempelvis Rumænien eller Bulgarien. Dette beviser endnu en gang, at vi skal bevare suveræniteten over retspolitikken i stedet for at flytte den til Bruxelles,« siger Skaarup.

Også Enhedslistens Pernille Skipper er »dybt bekymret«. Hun har tidligere bedt Justitsministeriet om en

» Vi står over for at få et system, hvor udgangspunktet er, at vi skal acceptere, hvad de andre siger er strafbart.

Birgit Feldtmann,
lektor, Syddansk Universitet

oversigt over samtlige kriterier i alle EU-lande for, hvornår man f.eks. må iværksætte en aflytning eller beslaglæggelse, men det har ministeriet ifølge Skipper ikke.

»De har ingen opgørelse. Det betyder, at ministeriet indrømmer, at man ikke ved, hvilken lovgivning der kommer til at gælde over for danske borgere, når det gælder tvangsindgreb,« siger Pernille Skipper.

Socialdemokraterne har ikke vendt tilbage på Jyllands-Postens henvendelse.

Det har ikke været muligt at få et interview med justitsminister Søren Pind (V), men i et skriftligt svar afviser han kritikken og slår fast, at Danmark får stor gavn af efterforskningskendelsen. I modsætning til samtlige af de eksperter, Jyllands-Posten har talt med, mener ministeren godt, at politiet kan afvise en anmodning om efterforskning, også selvom forbrydelsen står på positivlisten:

»Udgangspunktet er, at efterforskningsskridtet gennemføres efter danske regler. Det vil ikke være en rumænsk dommer, der i sidste ende skal blåstemple aflytning mod en dansk statsborger. Det vil kun kunne gennemføres, hvis en dansk domstol godkender det. Jeg er derfor ikke bekymret.«

POSITIVLISTEN

Den såkaldte positivliste er en liste over forbrydelser, som et land som udgangspunkt ikke må sige nej til at efterforske, hvis det får en anmodning om det fra et andet europæisk land. Det gælder, uanset om forbrydelsen er ulovlig i det pågældende land eller ej. Det er det land, der anmoder om en aflytning, ransagning, mv., der bestemmer, om forbrydelsen falder ind under positivlisten.

1. Deltagelse i en kriminel organisation.
2. Terrorisme.
3. Menneskehandel.
4. Seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi.
5. Ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer.
6. Ulovlig handel med våben, ammunition og eksplosive stoffer.
7. Bestikkelse.
8. Svig, herunder svig, der skader De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser.
9. Hvidvaskning af udbyttet fra strafbart forhold.
10. Falskmøntneri, herunder forfalskning af euroen.
11. Internetkriminalitet.
12. Miljøkriminalitet, herunder ulovlig handel med truede dyrearter og ulovlig handel med truede plantearter og træsorter.
13. Menneskesmugling.
14. Forsætligt manddrab og grov legemsbeskadigelse.
15. Ulovlig handel med menneskevæv og -organer.
16. Bortførelse, frihedsberøvelse og gidseltagning.
17. Racisme og fremmedhad.
18. Organiseret eller væbnet tyveri.
19. Ulovlig handel med kulturgoder, herunder antikviteter og kunstgenstande.
20. Bedrageri.
21. Afkrævning af beskyttelsespenge og pengeafpresning.
22. Efterligninger og fremstillinger af piratudgaver af produkter.
23. Forfalskning af officielle dokumenter og ulovlig handel med falske dokumenter.
24. Forfalskning af betalingsmidler.
25. Ulovlig handel med hormonpræparater og andre vækstfremmende stoffer.
26. Ulovlig handel med nukleare og radioaktive materialer.
27. Handel med stjalne motorkøretøjer.
28. Voldtægt.
29. Forsætlig brandstiftelse.
30. Strafbare handlinger omfattet af Den Internationale Straffedomstols straffemyndighed.
31. Skibs- eller flykapring.
32. Sabotage.

Grafik: Lotte Overgaard og Thorgerd Broni

Tyskland

for den danske retssag. Tidligere har den tyske dommer selv skullet tage stilling til, om mistanken var velbegrunderet.

Inden mændene kan nå at flytte tyvekosterne til en ny adresse, foretager det tyske politi en ransagning og finder både pengene og alt det forsvundne fra indbruddene i Sønderjylland.

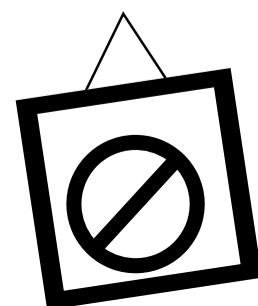
Svenske provo-kunstnere

En svensk kunstnergruppe har ladet sig inspirere af den svenske provo-kunstner, Dan Park, der sidste år blev idømt fem måneders fængsel for kunst, som de svenske myndigheder mente var i strid med loven om hetz imod en folkegruppe, der nogenlunde svarer til den danske racismeparagraf.

Den nye kunstnergruppe

forbereder en udstilling, der ligeledes viser motiver, som de svenske myndigheder finder ulovlige.

Gruppen har slået sig sammen med nogle unge kunststuderende i Danmark, som bidrager til udstillingen. De svenske myndigheder kontakter det danske politi for at få indsamlet beviser i forbindelse med en retssag mod den

svenske kunstnergruppe. Svensk politi vil have dansk politi til at ransage de danske kunststuderendes atelierer, og fordi svenskerne kan henvises til »Racisme og fremmedhad« på den såkaldte positivliste, er dansk politi som udgangspunkt forpligtet til at foretage ransagningen – uanset om udstillingen ville være ulovlig i Danmark eller ej.